Tjänsteställe/Handläggare
Kommunledningskontoret
Dennis Gidlund
Kanslichef
Tel: 0123-194 29
E-post: dennis.callejas.gidlund@valdemarsvik.se

Mottagare
Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande- Kärnkraftsprövningsutredningens slutbetänkande. Ny kärnkraft i Sverige- moderna regler för beredskap och skadeståndsansvar (SOU 2026:40)

Sammanfattande bedömning

Kommunen anser sammanfattningsvis att förslagen behöver kompletteras med tydligare analyser av kommunernas resurs- och kostnadsbehov, kommunens roll och delaktighet i beredskapsprocessen samt förhållandet mellan beredskapsprocessen, kommunens tillstyrkanderätt och det kommunala självstyret.

Finansiering av kommunala merkostnader

Utredningen föreslår en förändrad och differentierad beredskapsavgift. Avgiften ska fortsatt ge full kostnadstäckning för myndigheternas arbete med beredskapsplaneringen. För nya anläggningar föreslås även en utvecklingskostnad som bland annat ska finansiera myndigheternas kostnader i samband med beredskapsprocessen.

Kommunerna omfattas däremot inte av denna finansiering. Utredningen konstaterar uttryckligen att ”eventuella andra kostnader som kommuner har i samband med kärnenergiberedskap täcks inte”. Samtidigt konstateras att kommuner som saknar tidigare erfarenhet av kärnteknisk verksamhet kommer att behöva bygga upp kompetens och kunskap inom bland annat beredskapsfrågor.

Kommunen anser att detta behöver hanteras i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Om etablering av ny kärnteknisk verksamhet innebär att kommunen behöver avsätta resurser för exempelvis kompetensuppbyggnad, utbildning, planering, information, samverkan och administration bör det tydliggöras hur dessa kostnader ska finansieras. Kommunen anser att det är svårt att förena utredningens bedömning att några ytterligare merkostnader inte uppstår för kommunerna med att kommunen samtidigt förväntas bygga upp ny kompetens och hantera nya beredskapsrelaterade uppgifter.

Kommunernas ekonomiska och organisatoriska förutsättningar

I avsnitt 12.4.2 konstaterar utredningen att kommuner som saknar tidigare erfarenhet av kärnteknisk verksamhet kommer att behöva bygga upp kompetens och kunskap på området, bland annat inom beredskapsfrågor. Samtidigt bedömer utredningen att det nya systemet för samhällets beredskapsplanering inte bör leda till några merkostnader för kommunerna och att några ytterligare merkostnader inte bedöms uppstå.

Kommunen anser inte att denna bedömning återspeglar ett verkligt scenario. Att bygga upp kompetens och kunskap inom ett område där kommunen saknar tidigare erfarenhet innebär ett resursbehov, bland annat i form av personal, tid, utbildning och samverkan. Kommunen anser därför att konsekvensanalysen bör kompletteras med en tydligare bedömning av vilka personella och ekonomiska resurser som kan behöva avsättas på kommunal nivå.

I avsnitt 12.7 konstaterar utredningen dessutom att behov av information och utbildning kan förutses för kommuner som blir aktuella för etablering av ny kärnkraft, särskilt kommuner utan tidigare erfarenhet av kärntekniska anläggningar. Det föreligger en övergripande princip om att tillståndshavaren ska stå för de kostnader som den verksamhet de bedriver förorsakar det allmänna. Den principen bör även omfatta kommunernas eventuella kostnader. Kommunen anser att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet behöver tydliggöras vem som ansvarar för dessa insatser och hur eventuella kostnader för kommunerna ska hanteras.

Kommunens roll i beredskapsprocessen

Utredningen föreslår att Myndigheten för civilt försvar (MCF) inför beslut om beredskaps- och planeringszoner samt skyddsåtgärder ska samråda med Strålsäkerhetsmyndigheten, berörda länsstyrelser och andra myndigheter. Kommunen anges inte som uttrycklig samrådspart i denna del.

Kommunen har däremot en roll i det efterföljande arbetet. Enligt avsnitt 5.1.1 ska berörda länsstyrelser fastställa zonernas exakta utformning med hänsyn till lokala förutsättningar och efter samråd med berörda kommuner.

Kommunen anser att kommunens delaktighet bör tydliggöras även i det tidigare skedet. Kommunen har viktig lokal kunskap om bland annat bebyggelse, infrastruktur, samhällsservice och lokala planeringsförutsättningar. Det bör därför säkerställas att denna kunskap kan tas till vara innan de övergripande besluten om beredskaps- och planeringszoner samt skyddsåtgärder fattas. Uppdraget innebär också att kommunerna behöver kompenseras ekonomiskt för detta.

Kommunens tillstyrkanderätt

Utredningen konstaterar i avsnitt 12.4.2 att kommunal tillstyrkan kommer att krävas antingen i samband med regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning enligt den nya lagen eller i samband med regeringens tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken.

Kommunen anser att förhållandet mellan denna tillstyrkanderätt och den föreslagna beredskapsprocessen behöver tydliggöras. När kommunen ska ta ställning till en etablering behöver kommunen ha tillgång till relevant information om bland annat beredskap, skyddsåtgärder och konsekvenser för kommunen.

Det bör därför tydliggöras vilket underlag kommunen ska ha tillgång till inför sitt ställningstagande och hur processerna ska samordnas tidsmässigt. Kommunen anser att detta är särskilt viktigt eftersom kommunen samtidigt kan behöva bygga upp ny kompetens inom beredskapsområdet.

Det kommunala självstyret

Utredningen bedömer i avsnitt 12.4.2 att förslagen inte påverkar det kommunala självstyret.

Kommunen anser att denna slutsats behöver motiveras närmare. Även om de formella kommunala befogenheterna inte förändras kan en etablering av kärnteknisk verksamhet och de krav som följer av beredskapsorganisationen få betydande praktiska konsekvenser för kommunens planering, organisation och resursanvändning.

Lokala säkerhetsnämnder vid kärntekniska anläggningar

Vid de befintliga kärnkraftverken finns idag lokala säkerhetsnämnder. Nämnden har sitt säte i den kommun där kärnkraftverket är beläget. De kommuner som berörs av beredskapszonen har rätt att nominera ledamöter till nämnden. Ledamöterna förordnas av regeringen. Det är däremot inte tydligt reglerat när en ny nämnd ska inrättas vid ett nytt kärnkraftverk. Regeringen bör förtydliga detta. Förslaget i utredningen om att ge MCF och SSM i uppdrag att stödja kommunikationsfrågor relaterat till säkerhet vid nya kärntekniska anläggningar uppmuntras.

Per Hollertz (M)
Kommunstyrelsens ordförande